

Nr 480.

Av herr **Magnusson** i Skövde, *angående förbättring av skolornas undervisning i naturskydd.*

Motionären är fullt medveten om risken att med föreliggande motion anses ha framburit ett ofullkomligt och opraktiskt uppslag, som till ingen riksdagens åtgärd bör föranleda. Då jag det oaktat tager risken att framlägga motionen, sker detta i det vällovliga syftet att söka väcka till allvarlig eftertanke inför det utomordentligt betydelsefulla spörsmålet om människornas sätt att umgås med naturen för att ur denna hämta den vila och vederkvickelse, den sinnesro, som våra dagars å ena sidan av nervöst jäkt och arbete upprivna och å andra sidan av brist på arbete otillfredsställda människor så väl behöva.

Det återvändande till naturen eller kanske riktigare uttryckt det hejdlösa utnyttjandet i rent njutningssyfte av densamma, som under de senaste åren framvuxit och som i hög grad möjliggjorts av de högt utvecklade kommunikationerna, främst biltrafiken, innebär stora möjligheter till utvecklandet och bevarandet av folkets sundhet, men tarvar oundgängligen att ledas i riktiga och sunda banor, om det ej skall föra till ett hänsynslöst nyttjande och förstörande av naturens skönhets- och njutningsvärden, och därigenom snarare försämma än förbättra folkkaraktären. Som förhållandena nu gestalta sig nödgas man tyvärr konstatera en tilltagande rovdrift i umgänget med naturen, alltifrån det ogenerade utnyttjandet och nedskräpandet av lämpliga viloplatser och badställen till det hänsynslösa förstörandet av växter och blommor, av fisk- och vilttillgången m. m. Ofta handlar man i syfte att roffa åt sig det mesta möjliga, ty om så ej sker i dag så sker det i allt fall i morgon genom nästa besökare. Icke blott tillfälliga mer eller mindre olovliga besökare resonera så, t. o. m. jordägaren anser sig ofta tvingad handla på detta sätt, ty nuvarande lagstiftning ger i många fall så svagt skydd, att han genom viss rovdrift anser sig böra utnyttja sin egendom för att förebygga att den övergår till andra. Jag tänker härvid i främsta rummet på jakt och fiske, ej minst sistnämnda, men analoga företeelser kunna spåras beträffande andra naturens hävor såsom bär- och blomförekomster m.m.

Motionären hyser den bestämda övertygelsen att nutidsmänniskan innerst inne icke finner verklig samling eller sinnesro av kulturlivets mångahanda förströelser, vare sig det är de sämre formerna såsom jazz och liknande eller de bättre, vartill väl med vissa undantag må räknas bio och teater m. m. Ut i naturen har blivit en härav betingad lösen, men dit jagar man nu i formlig kapplöpning för att nå före varandra och glömmar allt för lätt *plikterna mot naturen*, glömmar att i rätten att nyttja naturen också ligger plikten att lämna den vårdad och oskadad till andra och till dagar som komma, glömmar den hänsyn

man är skyldig medmänniskor som finnas i grannskapet eller som senare ta platsen i besittning.

Häremot kan givetvis med ej ringa fog resas den invändningen: Detta kan vara sant och riktigt, men att här råda bot är icke en riksdagsfråga utan en folkuppfostringsfråga. Det lär dock dröja allt för länge och ge allt för stora värden tillspillo om vi skola åtnöjas att vänta på de resultat, som ernås genom blott folkuppfostran och än mer om inga särskilda anstalter vidtagas för att främja dylik fostran. Förvisso föreligger här en betydande uppgift för vårt skolväsen, därvid man icke må låta sig avskräckas av perspektivet: nytt eller utvidgat ämne på det redan överlastade schemat, utan i stället ifrågasätta om det ej kan och bör undantränga något annat oväsentligt eller vara lämpligt för att ge liv och must åt det mången gång mer än torftigt behandlade ämnet hembygdskunskap.

Skulle ej omsorgen om vårt folks sunda rekreation genom förmågan att rätt umgås med naturen och hänsynsfullt och vaket kunna utnyttja tillfällena till vistelse i denna vara värd ett rum på skolschemat? Skulle icke en undervisning, som säger: se hur skön, hur leende och glad och färgrik blomman står där på ängen, i lunden eller på åkerrenen, akta på, hur den lätt förlorar sin friskhet och lämnar ett tomrum sedan den brutits eller slitits av och kramats vissen i klumpiga händer eller ligger torr och död i herbariet, en undervisning som lär *hur* en blomma skall plockas, icke ryckas bort med blad och kanske rötter utan på sådant sätt att plantan har kvar livsbetingelserna till kommande år m. m. dylikt, vara värd en plats på skolschemat? En undervisning som öppnar blicken för naturen och utvecklar förmågan att se det sköna däri och finna ökad glädje och öppnar nya rika skönhetsvärden. En undervisning som ger möjligheter att icke blott såsom nu är allt för vanligt endast se och beundra de stora kanske långt borta befintliga vyerna utan lär att även se och beundra de små men skönhetsmättade företeelserna utanför dörren eller framför foten, i blommorna på dikesrenen eller ljungtuvan på heden, finna att naturen har blott skönhet, där den fått vara i fred för människors förstörelse.

En undervisning, som kan lägga grunden till träning av öga och sinne därhän, att man vid skådande av naturen förmår filtrera bort det osköna t. ex. i stolpar, skyltar och annat som kulturmänniskorna satt dit och att oberoende av dem se skönheten. Ett sådant öga kan uppövas, den som äger detta våldför sig ej på naturen.

Men målet nås tyvärr ej enbart genom dessa metoder och i vart fall allt för långsamt. Jag har redan antytt, att ett skärpt lagstiftningsskydd för en del naturtillgångar äro en bjudande nödvändighet, om de ej skola snabbt förödas. Nya jakt- och fiskemetoder men än mer den större ledighet och de ytterst effektiva kommunikationer, som nu stå till buds, ha medfört, att icke blott de möjligheter som finnas invid samhällena förödas utan man når i skaror även avlägsna platser. Och man tager allt för ofta ingen som helst hänsyn till jordägarens

protester. Påföljden är ju också mycket ringa för det sällsynta fall att åtal skulle ske.

Jag vet att häremot reses omsorgen om den fattigare gentemot den besuttna. Men låt oss först som sist konstatera, att det kanske oftast är den sistnämnde som har det mest knappt. Men härmed må vara hur som helst, sedan naturen på grund av bristande skydd en gång är väsentligen förstörd, har varken den ene eller den andre längre någon glädje att därur hämta. Detta är det avgörande skälet att nu gå in för en kraftigare skyddslagstiftning.

Det kan icke förnekas, att bristen på skyddslagstiftning för naturen och det i väsentlig mån försvarslösa tillstånd vari en jordägare befinner sig gentemot inkräktare, skapat rena anarkien och att härigenom vissa av de stora nöjes- och rekreativvärden, som naturen erbjuder, hota att väsentligen förstöras. Sedan så en gång skett, har vare sig den besuttna eller obesuttna något att hämta. Och naturen läker, återställer i antydta fall långsamt.

Mot detta förhållande ställer jag som ett framtidsperspektiv att, sedan verkligt skydd genom lagstiftningen lämnats åt innehavet, så kommer jämsides härmed överallt, där behovet framträder, att bildas föreningar, som för medlemmarnas räkning tillförsäkra sig rätten för visst område såsom utflyktsort, strandbad, sportterräng, jakt och fiskeområde etc. Härur framgår som en given följd intresset att vårda och skydda innehavet, i stället för att som nu hänsynslöst utnyttja detsamma för att före andra tillgodogöra sig dess förmåner. Vårt land är också stort nog och på tilltalande natur nog rikt att härför erbjuda tillräckliga utrymmen.

Jag har redan berört vissa konkreta fall av förstörelse såsom det hänsynslösa besittningstagandet eller nedskräpandet av viloplåtar, förstörandet av växter och blommor, vilka ofta utrotas eller för år framåt försvagas genom att vårdslöst slitas upp med alla blad eller t. o. m. med rötterna. Dit kan ock räknas jakten efter blommor för skolornas undervisning i botanik, som förvisso skulle kunna göras långt mera intresseväckande och levande genom att anknytas mera direkt och levande till blommorna i naturen eller till goda illustrationer, framför herbariernas döda och färglösa blomster.

Men det finnes fog att särskilt nämna jakten och fisket. Envar som känner lusten att jaga, i många fall närmast en lust att döda, har ju rätt att ta en bössa och vandra ut på jakt. Visserligen får han ej gå precis var som helst, men friheten är dock lika stor som kompetensen i talrika fall är ringa. Någon vana att hantera bössa erfordras ju ej, ej heller sker den ringaste gallring, t. ex. genom tvånget att lösa jaktkort, vilket nog skulle utsortera ej så få onödiga jägare.

Fiskerätten är delvis ännu mera fri och hänsynslöst nyttjad. Så länge man inskränkte sig till lite nöjesmetning från stränderna blev förödelsen ej så stor, men sedan man nu börjat förse sig med effektiva redskap och tack vare de moderna kommunikationerna kan komma snart sagt varthän man önskar, hotas fiskstammen med allt för stark decimering — ett förhållande som redan

kan konstateras i de flesta vatten. Stålmjårdar slängas ut och fånga smått och stort, glömmas i stor utsträckning kvar och bli döden för hela fiskstim. Isbelagda sjöar utfiskas efter hela sin yta med angeldon, vid vilket så gott som uteslutande de vårlekande hongäddorna fångas, varigenom denna värdefulla fisksort så starkt reducerats, att vissa sjöar i stället blivit överfulla av mager och värdelös "blankfisk". När markägaren bjuder främlingarna att upphöra med fisket, blir han ej sällan bortkörd.

Stålmjårdar och angelfiske böra helt förbjudas och fiskerätten mer effektivt skyddas. Övervägas bör ock inskränkningar av fisket under lektiderna.

Spörsmålet är viktigt icke blott för tillvaratagandet av det betydande materiella värde, som vid god fiskevård skulle kunna utvinnas ur våra vidsträckta fiskevatten och det ökade värde som vid en god jaktvård kan erhållas ur jakten, utan ej minst ur de synpunkter, som varit vägledande vid utarbetandet av denna motion, nämligen att bevara och utveckla de möjligheter som finnas till god och hälsosam och för nutids- och framtidsmänniskorna förvisso nödvändig vederkvickelse i naturen, att fostra människorna till större förståelse för och kärlek till naturen och därigenom större möjlighet att finna glädje och förströelse av dess obegränsade skönhetsvärden.

Med hänsyn till inom riksdagen rådande remissförfarande lär jag icke kunna i samma motion framställa samtliga de yrkanden, som framgå ur den här givna motiveringen, utan framlägger en del i särskilda motioner.

Med stöd av det anförda hemställer jag alltså,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t att hålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning, eventuellt genom skolöverstyrelsen, angående införandet på skolschemat av förbättrad undervisning i naturskydd, åsyftande ett förverkligande av i motionen angivna syfte att väcka förståelse för naturen och sinne för dess skönhetsvärden och deras bevarande, ävensom överväga möjligheten att åstadkomma för sådan undervisning lämpade läroböcker.

Stockholm den 23 januari 1934.

Karl Magnusson
i Skövde.